

17.000 tone coxs metalurgic
30.000 tone fontă
104.000 tone laminate
30.000.000 lei economii la prețul de cost
sau

MARILE PASIUNI HUNEDORENE

de Dorel Dorian

Inginerul N. K. de la Combinatul Siderurgic Hunedoara îmi prezintă, cât se poate de simplu și concis, noua metodă de încărcare a cuptoarelor „cu minereu pe vatră“. Intuiesc, fără voia lui, din ansamblul de particularități și detalii tehnice, că nu-i vorba de o obișnuită înnoire a unui proces tehnologic, ci de o nouă victorie a *noului* împotriva obișnuinței, rutinei, inerției.

Și fiind vorba de o victorie, implicit de o luptă, încerc — prin tot vălul modestiei lui N. K. — să-i întrezăresc dinamica :

— Recunoaște că s-a cheltuit energie, N. K. ! Și perseverență ! S-au consumat pasiuni ! Tone de pasiuni !

— Incandescența nu se măsoară în tone...

— S-au consumat totuși, nu fi ironic !

— Un consum util.

— Ca și cum s-ar fi urmărit doar utilitatea...

— Ei nu... A existat și o rațiune !

— Roțile dințate ale rațiunii nu s-au mișcat nicicând de la sine, N. K.

— Cu siguranță... A existat un sistem de angrenaj.

— Și cu aceeași siguranță, o uriașă forță motrice, o uriașă sursă de energie...

— Te referi la sentimente ?

— Nu la sentimente, N. K., ci la un nou sentiment ! O nouă pasiune ! O nouă sursă de energie ! Cea mai inepuizabilă sursă de energie !

— Să nu părăsim pământul bătrinei siderurgii...

— Tu singur mi-ai spus, amintește-ți, N. K., că veșnica și mereu actuala ciocnire dintre vechi și nou a generat și va genera totdeauna...

— Mi-amintesc... — și preluând tonul — noi dușmanii, noi iubiri... Dar — oarecum incurcat și încercînd să surîdă — între noi fie vorba : „Ce s-ar face fetele, de n-ar fi iubirile ?“

Și din cauza „fetelor“ — a „fetelor“ care-și ascund cu atîta discreție sentimentele — s-au născut și aceste însemnări „demascatoare“ despre marile iubiri hunedorene.

Întîlnesc un alt tinăr : 29 de ani, oțelar, membru de partid. Din relatările celor care-l cunosc de pe vremea cînd umbla cu cererea de angajare pe la direcție, jurîndu-se că are 18 ani, deși nu împlinise nici 17 („dar i-au furat careva fete buletinul, că avea poză faină“), aflu că e băiat... „mie-n sută“ — nu procente,

*Insemnări despre un nou
„general uman“ (II)*

carate! — și că măncă „oțel cu piine“ de patru ori pe zi : dimineața, la prinz, seara și, în loc de sandviș, la 11.

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul lui aprilie, îl vizitez acasă, în O. M. (noul oraș muncitoresc), și-l gădesc, după expresia lui, „omorîndu-se“, adică în fața unui teanc de cărți și desene, a căror prezență fiind de necontestat, încearcă s-o arunce în spatele librărilor : „Mi le pune de-a dreptul la pachet ! Și mă obligă ! Mă obligă moral ! Librării ăștia au devenit o nenorocire !“

Nevastă-sa, femeie în luna a opta, mi se plinge :

— Înainte de miezul nopții nu-l văd culcat... Uitați-vă, are și cearcăne !

— Primăvara, se poartă... Mă face mai bărbat ! Și la București — întreabă-l și pe dumnealui — nici nu te primește dacă n-ai cearcăne. (Și se repede pînă jos la Alimentara, „că are o vorbă cu casierita“... Pentru că și casierțele astea „au devenit o nenorocire“.)

Pînă se reîntoarce, aflu de la nevastă-sa că și în primul trimestru, în timp ce se lucra la „modificarea parametrului de abure“, tot așa : n-avea somn. Și slăbise. Slăbise grozav. Ajunsesse la 79 de kilograme, asta la 1,88 înălțime... Dar ea nu se mai plînge acum despre asta, pentru că, orice s-ar spune, au micșorat durata șarjei de la 9 ore și 40 de minute la 8 ore, ceea ce a însemnat...

— Știți cumva economia în KKal pe tona de oțel ?

— Nuuu... Eu vroiam să vă spun despre primă... Pentru că el, știți, nu-i ca „alți bărbați“... Cum ia un ban, îl aduce în casă. (Și după o pauză.) Cam 400 de mii...

— Ați spus 400 de mii ? — încerc să nu tresar.

— Da, așa mi se pare... 400.000 de KKal pe tona de oțel, economie numai la combustibil.

O informez în continuare că aș vrea să scriu despre soțul ei, așa, mai pe larg.

— Eu nu vă pot ajuta. Încă acum un an „m-a jurat“ să nu mai vorbesc de treburile lui „la“ străini. Că el așa-și închipuie, că femeile cînd vorbesc „la“ străini, mai adaugă de la ele și „înfloresc“ lucrurile... Da' ce, parcă cunoaște el la femei ?

Promit, firește, să nu dau nici un nume. În fond, nu-i vina mea că N. K. m-a sfătuit să scriu — cel puțin două pagini de om — despre Ștefan Tripsa, Eugen Damianoiu, Zaharia Farkaș, Gheorghe Stanca, Aurel Stanciu... Și dacă vreunul dintre ei are nevastă în luna a opta, îl privește. Eu mi-am respectat angajamentul.

Și tot despre angajamente :

— Mi s-a spus că lucrezi la o nouă placă de turnare.

— Eu nu știu ce să mai cred, tovarășe ! Nici nu te-apuci bine de un lucru, și se și află ! E grozavă lumea asta !

— E grozavă... Dar aș dori totuși unele amănunte.

— Trebuia să te fi făcut siderurg... N-ai avut inspirație.

— Am auzit totuși că de placa de turnare ar fi legată respectarea angajamentului...

— Îmi pare rău !

— Deci, nu e legată ?

— Respectarea ? Da' ce, sîntem copii ? Numai depășirea e legată...

Încerc să-i explic că pe mine mă pasionează scrisul. Și că pentru mine o povestire e cum ar fi pentru el o șarjă. Și că vreau să știu — în fond, trebuie să-mi spună — ce-l îndeamnă la acest efort permanent de depășire și autodepășire, ce-l îndîrjește, care-i „mecanismul“ lui sufletesc...

— Coman... Coman e vinovat !

— Care Coman ?

— Gheorghe Coman, șeful secției a doua furnale. (Dezarmat, nu-mi rămîne decît să-mi închid carnetul cu notițe ; se pare însă că „gestul“ l-a impresionat.) A spus Coman că mărește producția de fontă. Or, dacă mărește el producția de fontă, ce crezi dumneata că n-o mărim și noi pe cea de oțel ? O să mai afle furnaliștii ce pot oțelarii !

— Vreți, va să zică, să măriți producția de oțel ?

— Ce-i aia, „vrem“ ? Cerere mare, tovarășe ! Aici nu-i pe vrute. (Și-mi promite să-mi arate scrisoarea unui fel de unchi din partea nevastei, miner de la Lupeni.) Merită ! Adică merită s-o citești ! Se „laudă“ că vor să consolideze gale-riile, cu armătură metalică. Pricepi unde bate ? Cerere mare, tovarășe !

Înainte de a ne despărți, mă descoase ce mi-a povestit nevastă-sa în lipsa lui.

— Mai nimic... De-ale ei ! Că era îngrijată pentru sănătatea dumitale, asta în primul trimestru... Că de atîta grijă, săraca, slăbise... Că ar vrea ca moștenitorul să-ți semene...

— Chiar așa ți-a spus ?

— Chiar așa...

— E moartă după mine ! — și-mi face un semn discret. — Fire sentimentală ! Hunedoreancă ! Asta le ține pe hunedorence : iubirile !

— Știu, mi-a spus și N. K. : „Ce s-ar face fetele, de n-ar fi iubirile ?“

Și cădem amindoi de acord că N. K. a înțeles „cum devine problema“.

— Fetele nu pot trăi fără dragoste. Se us'că ! Nici nu știi cînd se us'că și pier. De aceea și-n cîntec, cică : „...De n-ar fi iubirile / Ar pieri ca frunzele / Toamna cînd cad brumele...“

— Printre „fetele“ lui N. K. erau și bărbați de 1,88 înălțime... Și sub haina iubirilor se ascundea o altfel de iubire...

— Ca să vezi cum complică lucrurile și bietul N. K.... și pe dinafară nu pare !

Gheorghe Coman se simte uneori tentat să-și împartă cei 26 de ani de cînd lucrează la Hunedoara, în două etape : prima, cînd nu l-a întrebat nimeni, nici odată, nimic („cînd nici Hunedoara nu era Hunedoara de azi, și nici de hunedoreni nu-i durea capul pe «stimabili»... știi dumneata cine !“), și a doua, de cînd au dat buzna peste el gazetarii („mai ales de prin '52, de cînd cu furnalele 5 și 6“).

— Necazuri ai avut vreodată, tovarășe Coman ?

— În prima etapă ! — și urmează o frază foarte complicat construită în care-i regăsește pe aceiași „«stimabili»... știi dumneata cine !“, însoțiți de un final injurios, clasic. Și apoi, în loc de încheiere : Trebuie să luăm poziție, tovarășe !

— Mă interesează și necazurile dintr-a doua etapă...

— Astea au fost altfel de necazuri. Cu casa, cu fecioru', cu Gherghea-ăl-mic...

— Să începem cu casa.

— De ce să mai începem, că s-a și terminat. Mi-a dat statul bani s-o ridic — și după ce rîde cu anticipație — numai cameră de musafiri n-am zidit, că nu-s primitor... Dar dacă n-ai unde dormi, fac excepție...

— Să trecem la fecior...

— A căzut la admitere la București. Că n-a mai vrut metalurgie — unde aveam și noi tradiție — a vrut fizico-matematici. Și nici nu s-a învățat minte. Îl cunosc eu ! Cînd termină cu armata, dă din nou... I-a vîrît cineva în cap, că-n comunism nu te primește prim-topitor fără fizico-matematici !

Gherghea-ăl-mic e și el din familie ?

— Gherghea ? — se înfurie. — Dădea cocs de 280... Cum să fie din familie, tovarășe ?!

Încerc să-l iau pe departe :

— Se vorbește că furnaliștii dau în cinstea Congresului 30 de mii de tone peste plan.

— Dau, de ce să nu dea ? Băieți buni ! Că totu' de la asta începe, de la băieți, adică de la materia primă... Că băieții-s materia primă !

— Se zice că-s crescuți de unu', Coman, cu vreo 26 de ani de meserie...

— Nu-i cunoști dumneata pe cei de la oțelărie. Poate să se ascundă Coman !

— Îi cunosc. Dădeau „vina“ pe furnaliști. Cică, din cauza fontei voastre trebuie să dea și ei mai mult oțel.

— Ca să vezi cum is oamenii... Dau „vina“ pe noi ?! Păi, s-o dea pe Gherghea ! Că ne dă cocs de peste 300 rezistență... Și-au promis și 17.000 de tone peste plan.

— Păi, spuneai că Gherghea...

— Ce știi dumneata, tovarășe ?! Oamenii se schimbă. De aceea, nici nu-i mai spun acu' „Gherghea-ăl-mic“... Scurt : Gherghea ! Că dacă se cere candidat — asta la partid — votez pentru. Și ar merita, fie vorba între noi, și o poză la ziar... Băiat tînăr, frumos...

— Va să zică, de cocs ești asigurat ?

— Pun mina-n foc !

— Dar dacă Gherghea nu primește cărbune ?

— Ce tot vorbești ? El și cu Tomșa de la cărbune sint așa... — și-mi arată cu degetele verigile aceluiași lanț. — Și-apoi, nici nu-i cunoști dumneata pe mineri. Dau 8 milioane economii. Minerii se respectă, tovarășe !

— Și dacă Paroșenii nu vă mai dau energie ?

— De ce să nu ne dea ? Că doar și ei sînt cu noi, uite așa... — și-mi arată aceleași verigi.

— Să presupunem că n-ar mai avea combustibil ?

— Se aruncă Nelișescu, directorul, în cazan și tot dau... Băieți buni ! Și ăștia au făgăduit un milion jum'ate ! Ce zici, dacă se adună totul la un loc, „pușcăm“ miliardul ?

Nu m-am îndoit niciodată că există o pronunțată interdependență tehnică între noul bluming și oțelăriile Siemens-Martin, între oțelării și furnale, că acestea din urmă primesc siderită de la Teliug și Ghelar, cenușă de pirită de pe lângă Ploești, și cocs — primul cocs românesc — de la propria lor baterie cocso-chimică. Și mai știam că pentru alimentarea cu aburi a Hunedoarei, s-a înălțat o nouă termocentrală în incinta combinatului, că Paroșenii livrează oțelurilor energie pe liniile de înaltă tensiune, că preparația de la Lupeni trimite zilnic spre cocserie zeci de vagoane cu cărbune și că, în timp ce gazul de cocs alimentează o complicată instalație chimică, gudroanele se îndreaptă la rîndul lor spre noua distilerie de gudroane.

Dar înăuntrul acestei interdependențe tehnice — mai complicată în realitate decît am reușit și așa fi vrut s-o înfățișez —, acolo unde... se bănuiește a fi în general sufletul, există fără îndoială o altă interdependență născută dintr-o uriașă încredere reciprocă, din trecute suferințe, din sacrificii și eforturi, din bucurii și dureri, din sentimentul certelor victorii, din perspectiva năzuințelor comune și, mai ales, dintr-un nou sentiment, dintr-o nouă pasiune. O interdependență umană, pasională, cea mai pasională interdependență.

Îl întreb pe N. K. — care n-a fost niciodată teoretician — dacă ar putea-o defini.

— Prea complicat !

— Recunoști totuși că Gherghea, și Coman, și Nelișescu sînt legați prin ceva ?

— Ei da, există o pasiune...

— Și crezi că pasiunea aceasta, care-i caracterizează, nu se poate defini, nu are și ea un nume ?

— În literatura de specialitate...

— Nu în literatură ! Acolo va pătrunde cu timpul !

— S-ar putea să găsești unele indicații în decretul de acordare a titlului de Erou al Muncii Socialiste oțelarului Ștefan Tripșa...

— Ești un băiat bun, N. K.

— Cred că asta-i o treaptă...

— Dar între oamenii care urcă aceeași scară, N. K., pe orice trepte s-ar afla, se creează — nu-i așa ? — o înțelegere tacită, reciprocă, o anumită încredere...

— S-au întilnit odată două fete — și N. K. suride din nou. — Prima a spus : iubesc. Și a doua a fost la fel de sinceră : și eu iubesc. Și au devenit prietene.

Greșești, N. K. Și greșești, din prea multă modestie. Și regret că nu ți-am spus-o atunci, acolo, în fața intrării în O.S.M. 2 :

Sub clasică hermină albă a unei povești de dragoste cuprinzi de astă dată o altfel de iubire, o pasiune născută azi și de neconceput în trecut, căreia nu i se mai potrivește nici hermina și, poate, nici albul. Și deși n-am cercetat încă decretul de acordare a titlului de Erou al Muncii Socialiste oțelarului Ștefan Tripșa, cred că și despre această pasiune stă scris în decret.

O pasiune pentru mai mult, mai bine, mai frumos, mai înalt, fiică legitimă a muncii eliberate.

O pasiune, într-un anumit sens, contagioasă, epidemică și — prin însăși geneza ei — incurabilă. Deci, invincibilă.

O pasiune în mers, înregimentînd sub steagul ei roșu — pentru că hermina a fost înlocuită prin steag, iar culoarea singelui e cea mai a noastră — milioane de oameni ai muncii.

O pasiune — comunistă, partinică — pentru că n-ar fi existat în afara luptei comunistilor —, marcînd prin ea însăși o renaștere, pentru că numai sub steagul partidului au putut afla oamenii marea eliberare, renașterea.

De ce să nu ne mîndrim cu acest lucru, N. K. ?

Scriem uneori despre oțelari. Și scriem despre efortul lor conștient de depășire, de autodepășire... Și procesul, întregul proces, capătă un iz rațional, strict lucid, și — nu știu cum să spun — născut parcă din pure și reci convingeri științifice.

În schimb, rar, mult mai rar, își găsește locul, adevăratul ei loc, pasiunea, pasiunea care a născut întregul proces. O pasiune complexă, întrunind într-însa și ceva din ura declarată a lui N. K., Coman sau Gherghea, împotriva obișnuinței, rutinei, inerției, ca și din sensibilitatea lor adolescent-incurabilă față de nou, ca și din dorința legitimă, stropită cu acidul și parfumul ambiției unor oțelari sau furnaliști, hotărîți să modifice o placă de turnare, ca să dovedească — nu se știe cui, probabil lor înșiși — că sînt în stare de „multe“, ca și, în sfîrșit, din acea încredere fără drept de apel în „băieții noștri“, care-s „materia primă“, și din prezentimentul intim, colectiv totodată, că, dacă tragem tare, „pușcăm“ miliardul. O pasiune cu adevărat a creației, implicînd dăruire și oferindu-ne bucurii de care, cei mai mulți, nici n-am știut că există. O pasiune pe care, e drept, scriitorii o trăiesc simultan cu eroii propriilor lucrări, intuind-o, surprinzînd-o, reflectînd-o în mers.

Pentru N. K., Coman, sau Gherghea, această pasiune a muncii creatoare intră în a doua lor natură, și vorbind vreodată despre ea — dacă vor vorbi — o vor înconjura cu discreția care, asemenea ultrasunetelor, trădează adîncimea și puritatea sentimentelor.

Acești oameni, prin felul lor de a fi, nu se vor bate cu pumnii în piept pentru a dovedi că au inimă. Și, în fond, cine nu are inimă ? Și cu simplitate, modestie, discreție, acești oameni se vor dărui mai departe, zi de zi, muncii lor, combinatului lor siderurgic și — pentru a sublinia direcționarea și sensul pasiunii, pentru cine și pentru ce bate inima lor — construcției lor socialiste.

Și explorînd, poate, în adîncurile acestei pasiuni, vom afla că ne așteaptă acolo, necercetate și nedescoperite, multe din marile și adevăratele conflicte ale viitoarele noastre lucrări literare — și de ce nu ? — dramatice.

Și înțelegînd treptat „mecanismul“ interior al acestei pasiuni creatoare, vom face încă un pas pe drumul descoperirii și afirmării multdiscutatului „general-uman“. A unui nou „general-uman“. Cu totul nou, pentru că această pasiune a muncii creatoare, de neconceput în afara muncii eliberate, e a noastră, a epocii noastre. Și în același timp, „general-umană“, pentru că această pasiune, dezlănțuită în lăvină, ne va fi într-o bună zi necesară tuturor, ca aerul, ca apa, ca sărutul iubitei.

În carnetul cu însemnări, au mai rămas, trecute azi cu vederea, nenumărate fapte, impresii, cifre. Timpul, și el un mare pasionat, le va selecta și, probabil..., tot afectiv. În fond, nu cred că există prea multe criterii după care s-ar putea cuprinde într-o anumită ordine valorică faptul că, la termocentrala Paroșeni, vîrsta medie a salariaților e mult sub 30 de ani, că inovatorii oțelăriei O.S.M. 2, neștirbindu-și prin nimic personalitatea, s-au constituit în șapte colective creatoare, sau că Bîldea Ion, operator la distileria de gudroane, nu-și mai poate aminti dacă în combinat sînt... 17 sau 18 brigăzi de agitație.

Nu începe însă nici o îndoială că și prin aceste trei fapte, ca și prin cele relate anterior, trece firul roșu al aceleiași căutări înfrigurate, entuziaste — omul zilelor noastre se vrea util, activ, contemporan nu numai cu numele, și implicit să trăiască cu adevărat pentru ceva adevărat. Și al acelei pasiuni creatoare, pe care n-aș greși poate definind-o ca fiind în același timp forma majoră a contemporaneității active, militante, comuniste.

Și mă gîndesc cît de interesanți, de îndrăgiți și cu adevărat „ai noștri“ ar fi eroii dramatici care ar avea ca trăsătură dominantă această autentică trăire în azi, această contemporaneitate în stare să ofere căldură, culoare, ritm și — mai ales — sens, semnificație, tuturor acțiunilor, atitudinilor, manifestărilor noastre. Și nu ar fi la rîndul ei această pasiune, această contemporaneitate activă, o tră-

sătură a parținătății? Și nu prin această trăsătură, nu prin acest caracter activ, militant, ar deveni veridici artistic și ar trăi în timp, reflectînd cu adevărat epoca și oamenii ei, eroii lucrărilor noastre? Și nu această partinitate conferă adevăratul sens noului „general-uman“ al epocii noastre?

17.000 tone cocs metalurgic, 30.000 tone fontă, 104.000 tone laminate, 30.000.000 lei economii la prețul de cost... O parte din angajamentul Hunedoarei. Și ne-am obișnuit într-atît cu cuvîntul angajament, ni se pare atît de firesc, încît aproape nu-l mai putem înregistra afectiv. Și pentru a-i recîștiga emoția, trebuie să refacem în amintire, drumul lung, dificil, de la prima sarcină — scînteie marcînd începutul unui proces de combustie internă — la primul angajament, semnificînd ardere intensă, pasiune mistuitoare. Și, implicit, nu numai drumul, ci saltul calitativ. Și ar mai trebui să ne amintim că acest salt a presupus o descătușare a conștiințelor, a energiilor latente și a marilor pasiuni. O descătușare istorică, revoluționară, comunistă.

Cînd vor apărea aceste rînduri, angajamentul Hunedoarei va fi cu siguranță îndeplinit. Unul din nenumăratele angajamente îndeplinite în cinstea Congresului, în cinstea partidului care a înfăptuit marea descătușare a muncii creatoare. Care a dat un sens existenței noastre. Îndeplinirea angajamentului va constitui prin ea însăși un nou angajament. Un angajament închinat deopotrivă partidului, pentru că orice angajament va fi totdeauna rodul aceleiași deveniri, descătușări, dezlănțuirii pasionale.

Spune, N. K., un angajament îndeplinit nu-i trăire intensă, dăruire eroică, concentrat de pasiune creatoare?

— Ce s-ar face oamenii... de n-ar fi pasiunile?

